

RESUME

Dørene til de danske domstole står åbne, men i realiteten er det kun få borgere, der benytter muligheden for selv at danne sig et indtryk af rettens arbejde og afgørelser. Dermed overlades

informationsopgaven i praksis til medierne, og de går efter sager med en vis portion drama og sensation, siger advokat og forsker Vibeke Borberg. Derfor foreslår hun i sin ph.d.-afhandling,

at domstolene i højere grad formidler direkte til borgerne. Et af forslagene er, at domstolene på deres hjemmeside (domstol.dk, red.) løbende informerer om de afgørelser, de træffer. Et andet

forslag går på, at der nedsættes en kommission, som skal nytænke de grundlæggende principper for offentlighed i retsplejen herhjemme.

Domstole må fortælle mere selv

Domstolene må informere mere, for medierne giver ikke befolkningen et fyldestgørende indblik i rettens arbejde. Det siger jurist Vibeke Borberg, der for nylig forsvarede sin ph.d.-afhandling om offentlighed i retsplejen.

Af Lars Lønstrup, freelancejournalist Foto Michael Daugaard

Danskerne skal have bedre viden om, hvad der foregår i landets retslokaler. Og det er ikke nok at åbne dem, sådan som domstolene gør i dag. Dermed overlades informationsopgaven nemlig i praksis til medierne, og det betyder, at sagerne substans forbliver uformidlet – selv i sager med intens mediedækning.

Det opdagede jurist Vibeke Borberg som advokat i stærkt medieomtalt sager som Brixtofte-sagen og Tvind-sagen. Og det inspirerede hende til at arbejde fire år som forsker. Resultatet blev et ph.d.-projekt om offentlighed i dansk retspleje, som hun for nylig forsvarede på Juridisk Institut på Syd-dansk Universitet.

Danske domstole skal formidle meget mere offensivt, end de gør i dag, foreslår du. Men kan det virkelig være domstolenes opgave?

”Ja, det mener jeg. Domstolene er nødt til at give borgerne viden, som ikke er presset ned i mediernes nyhedskriterier, og som ikke er tilpasset en bestemt redaktionel linje,

der først og fremmest går ud på at skaffe flere seere og læsere.”

Men domstolenes døre er jo åbne herhjemme, så kan folk ikke bare komme at overvære en retssag, hvis de ikke stoler på mediernes beskrivelser?

”I princippet jo, og denne adgang er en hjørnesten i den nuværende offentlighedsordning i retsplejeloven. Men i praksis benyttes adgangen af meget få borgere. Det viser min egen erfaring og mine samtaler med kolleger og dommere.”

Hvorfor møder borgerne ikke op i retten?

”Hovedårsagen er formentlig, at de fleste er på arbejde i dagtimerne, hvor retterne arbejder. Hvilket jo også anerkendes, når du som vidne får tabt arbejdsfortjeneste som kompensation for at møde op i retten. Et af mine forslag i afhandlingen er, at domstolene – fx byretterne i de største danske byer – åbner sig mod borgerne ved at kopiere de såkaldte *Night Courts*, som har åbent mellem klokken 18 og 22, og som

man blandt andet finder i New York. Det ville give borgerne en bedre mulighed for at følge rettens arbejde.”

Hvorfor er du så kritisk over for mediernes beskrivelser af rettens arbejde?

”Mit primære sigte med afhandlingen er ikke at kritisere medierne. De fleste er kommercielle virksomheder, og jeg har forståelse for, at de i bestræbelserne på sorte tal på bundlinjen går efter sager med en vis portion drama og sensation. Men det efterlader altså mange danskere i uvidenhed, og det synes jeg faktisk er et stort samfundsproblem. Derfor er jeg optaget af at finde et alternativ til medierne.”

Hvad mener du med, at medierne går efter drama og sensation?

”Sagerne mod Rigmor Zobel og Stein Bagger, som dukkede op, mens jeg skrev min afhandling, er gode eksempler. I medierne var det svært at få øje på den kritiske tilgang til de forbrudelser, de har begået. I stedet fik vi nærmest en glorificering af

dem som personer, der kulminerede med Reimar Bos mikrofonholdende interviews med dem begge på DR. Det, synes jeg, er en dybt betænkelig udvikling. Samtidig havde mediernes personfokus jo også som konsekvens, at vigtige historier, der lå i disse sager, forblev ufortalte. Eksempelvis om hvorvidt coke er et almindeligt selskabsstof i jetsetkredse nord for København. Og om hvorfor store dele af dansk erhvervsliv i årevis lå på halen for en storsvindler som Stein Bagger.”

Hvor henter du belæg for, at befolkningen lever i uvidenhed om, hvad der foregår i de danske retssale?

”I min afhandling henviser jeg til kriminologen Flemming Balvigs påvisning af, at selvom mange mennesker synes, at domstolene dømmes for mildt, så synes de, at dommene er hårde, når de rent faktisk får indblik i konkrete sager og konkrete afgørelser. Det var mine opponenter lidt kritiske over for, da jeg forsvarede min afhandling.”

Hvorfor var dine opponenter kritiske?

”De mente, at jeg konkluderer lidt for håndfast på Balvigs undersøgelse, som ikke har sit fokus på offentlighed i retsplejen og de mere retspolitiske overvejelser. Men selvom udgangspunktet er et andet, viser han, at befolkningen tror, at domstolene dømmes anderledes, end de reelt gør. Og det – vil jeg fastholde – er udtryk for, at borgerne ikke er tilstrækkeligt informerede, hvilket i sidste ende går ud over folks retsfølelse. Når det er sagt, vil jeg gerne understrege, at min afhandling lægger op til diskussion i såvel offentlighed som i fagkredse. Det er en retspolitisk afhandling, hvor jeg kommer med flere forslag til forbedringer af de nugældende offentlighedsregler.”

Hvorfor mener du, at den nugældende offentlighedsordning fra 1916 er forældet?

”Fordi de grundlæggende principper fra dengang stadig står ved magt, selvom tiden i dag er en helt anden. De ændringer, der er foretaget i tidens løb, har haft karakter af moderniseringer, hvor jeg mener, at man må gå mere radikalt til værks. Derfor foreslår jeg, at der nedsættes en kommission, som nytænker offentlighedsordningen helt fra bunden.”

Et andet af dine forslag er at styrke domstol.dk. Hvad ville borgerne få ud af det?

”De ville få en enkelt indgang til det danske retssystem – frem for at måtte søge mange forskellige steder. Siden er allerede en rigtig god side. Den er fyldt med relevant information, vejledning og i et vist omfang også nyheder og afgørelser af aktuelle sager. Jeg synes bare, man skulle tage det sidste skridt og samle al relevant information om det danske retssystem her – inklusiv adgang til alle principielle domme afsagt af danske retter.”

Offentliggør retterne ikke allerede deres domme i dag?

”Nogle gør. Det gælder fx alle domme afsagt i Højesteret og i Sø- og Handelsretten, som offentliggøres på deres egne hjemmesider. Men det er frivilligt for retterne, og derfor kan man, som jeg gjorde for nylig, risikere at måtte vente i dage- og ugevis på at få en dom fra en lands- eller byret, fordi de kun vil sende den i papirform, og først når man har indbetalt et bestemt beløb på

check. Det virker jo helt absurd i dag. Derfor bakker jeg op om ideen om en doms-database og foreslår, at alle retsafgørelser skal offentliggøres på domstol.dk.”

Du vil også give de elektroniske medier adgang til at bringe billeder og lyd fra retssager. Men vil det ikke bare styrke de medier, hvis dækning du er kritisk over for?

”I så fald vil det også komme mediebrugere til gode, tror jeg. Jeg synes, det er forkert, at der er så stor forskel på, hvad man kan få at vide ved at være til stede i retten kontra at sidde derhjemme. I retten kan man høre alt, også navne på dem, der er navneforbud på. Og man kan se alt, inklusiv de tiltalte, som det i dag ikke er tilladt at bringe fotos eller film af i medierne. Fik de elektroniske medier adgang til retsklokalerne, ville man give borgerne bedre mulighed for selv at danne sig et indtryk frem for at forlade sig på en mere redigeret virkelighed.”

Det var din erfaring som advokat i stærkt medieomtalt retssager, der fik dig til at forske i offentlighed i retsplejen. Hvad var udslagsgivende for den beslutning?

”Det var min undren over afstanden mellem substansen i de sager, jeg selv havde med at gøre, og mediernes beskrivelse af dem. Frifindelsen af Tvind-toppen medførte fx et ramaskrig i medierne og fra politikere og befolkning. Jeg husker især en voxpop på en af de store tv-kanaler, hvor de adspurgte var meget forargede, men samtidig helt uvidende om sagens sub-

“Domstolene er nødt til at give borgerne viden, som ikke er presset ned i mediernes nyhedskriterier”

Vibeke Borberg

Vibeke Borberg foreslår, at der nedsættes en kommission, som nytænker offentlighedsordningen helt fra bunden.

Vibeke Borberg

- 45 år.
- Cand.jur. fra Aarhus Universitet, 1995.
- Advokat, 1999, møderet for Højesteret i 2005.
- Har primært arbejdet inden for advokatbranchen. Først hos Kammeradvokaten/Advokatfirmaet Poul Schmith, siden hos Lett.
- Ph.d.-uddannelse i retsvidenskab, Syddansk Universitet, 2007-2011.
- Ph.d.-grad for afhandlingen 'Princippet om offentlighed i retsplejen', 2011.
- Advokat hos Plesner, hvor hun primært beskæftiger sig med kapitalmarkedets retsforhold, 2011.
- Ofte benyttet foredragsholder og underviser og leverer både videnskabelige artikler og retspolitiske indlæg i den offentlige debat.

stans. Efter to et halvt års retssag med intens mediedækning vidste de ikke, at anklagen lød på skattesvig. Men troede fx, at sagen handlede om en lejlighed i Miami, som Tvind-lederen Amdi Petersen boede i.”

Du forsvarede også Peter Brixtofte og var lige så kritisk over for mediernes dækning af den sag?

”Ja, her druknede sagen bogstaveligt talt i rødvin, selvom regningerne til dyre vine kun udgjorde en meget lille del af anklagerne i sagen. Det var oplevelser som disse, der ansporede mig til at undersøge, hvad der nærmere ligger i grundlovens krav om offentlighed i retsplejen. Og da jeg fandt ud af, at der stort set ikke er forsket inden for dette område, fik jeg ideen til mit forskningsprojekt.”

I dag har du genoptaget dit job som advokat. Kunne du finde på at søge tilbage til universitetets og forskningens verden?

”Det er der faktisk mange, der spørger om. Og jeg vil da ikke udelukke, at det kunne ske på et tidspunkt. Men jeg er i meget høj grad en praktiker, har jeg fundet ud af. Det kan godt blive lidt ensomt at arbejde som forsker, og derfor savnede jeg faktisk kollegerne og arbejdet som advokat, mens jeg skrev min ph.d.-afhandling.” ■

Læs mere: 'Offentlighed i Retsplejen', Marcus Rubin og Jonas Bering Liisberg, DJØF Forlag, 1995.

WWW

Læs tidligere forskerinterview på djofe.dk/forskerinterview